

BIBELSTUDIUM

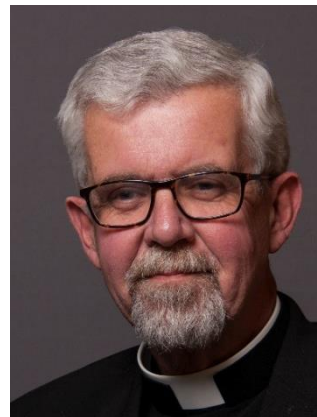
inför ”De Heliga tre Påskdagarna” 2024

Domkyrkopastoratet (publiceras på nätet)

Dessa bibelstudier, samt en del andra texter om gudstjänstliv och kyrkopraxis, kommer att finnas tillgängliga över Domkyrkopastoratets hemsida och min Facebook-sida; sök på ”Aktiv Liturgi”

Kyrkorna bjuder in till firandet av STILLA VECKAN och PÅSK; kyrkoårets största högtid.

Men uppdatera dig via respektive hemsida – eller tala med församlingsherden om hur firandet sker lokalt.

/ BJÖRN BÄCKERSTEN

Här nedan följer korta kommentarer kring de Heliga Tre Dagarnas texter och dess sammanhang i Kyrkans firande av Påsken.

De Heliga Tre Dagarna, *Triduum Sacrum*

Liturgiskt

Allmänt: *Triduum Sacrum* (latin för ”de heliga tre dagarna”) markerar fastans kulmen och påskfestens inledning och innefattar Skärtorsdag, Långfredag och Påskdagen (som inleds på påskaftonens kväll, och inkluderar även Annandag påsk, som i liturgisk mening är en dubblering av Påskdagen). Alla tre dagarna har sin egen karaktär som uttryck inte bara i texter, böner och kyrkomusik, utan också i sina liturgiska särdrag.

Tre dagar, förresten, är det inte åtminstone *fem* kan man tycka som nutida tänkare, som gillar klar logik? Men i Kyrkans ”liturgiska logik” är det dessa tre dagar det gäller: *Skärtorsdagen*, då den nya förbundets måltid instiftas (som sammanfattar allt som skall hända de kommande dagarna), *Långfredagen* med Guds Sons offer; lidandet och döden för mänsklighetens, ja, för skapelsens skull, och så *Påskdagen/Annandagen*, Uppståndelsedagen, Jesu seger över döden. Påskaftonen är ingen särskild liturgisk dag utan en *vilans* dag (den stora sabbaten) men rymmer också fröet till Uppståndelsen – och vi börjar Påskdagens

firande i aftonens sena timme och fortsätter fira det under hela den kommande veckan (Annandagen är ett tecken på denna "repetition" av påskdagsfirandet; se mer nedan).

Skärtorsdagen: Den dag Jesus instiftar det Nya Förbundets måltid¹. Mässan firas festligt och med vit liturgisk skrud. Efter kommunionen dukas altaret av, prydnader ställs undan, eventuellt reserverat bröd flyttas från koret till annan plats (sakristian eller särskilt kapell för tyst tillbedjan), kyrkan släcks ned.... Under tiden reciteras Psalt 22.

[Om annan mässa firas tidigare på dagen bör den ha violett liturgisk färg och gärna innehålla välsignelse av Olja för bl a sjukas smörjelse.]

Långfredagen: Koret, altaret, mm är avdukat och avklätt, "naket", och liturgin firas stilla och återhållsamt. Kanske orgeln får vara tyst... Liturgisk färg är svart (även om långfredagen i modern liturgisk tradition inom många Kyrkor firas med röd färg för att påminna om lidande, blod och smärta).

Mässa *firas inte* denna dag (enda dagen på året utan eukaristiskt firande). Men i vissa Kyrkor delar man ut det sedan tidigare invigda sakramentet i gudstjänsten.

Påskafton: Är egentligen ingen gudstjänstdag. Allt får vila i väntan på att Jesu vila i graven är över; i väntan på midnattens² påskvaka. Man bör om möjligt undvika även vigslar och dop denna dag. Ännu ingen liturgisk färg eller prydnad.

Påsknatten och Påskdagen: NU börjar påskfirandet! Med start i Påskvigilian, påskvakan sent på påskaftonens kväll, inleds allt egentligt påskfirande:³

- Påskljuset välsignas och tänds, och placeras mitt i koret (eller invid den plats där evangeliet i vanliga fall läses; t ex vid Ambon),⁴
- *Exsultet*, jubelsången, vid det stora påskljuset följer,
- De många läsningarna om frälsningsmysteriet, främst från gamla testamentet (jfr Lukas 24:27), tar vid,
- *Gloria* (psb 697) och *Halleluja* sjungs nu åter i mässan,
- Kyrkans alla ljus (och påskfirarnas handljus) tänds vid evangelieläsningen,
- Påskropet stiger: "*Kristus är uppstånden, Halleluja. // Ja, han är sannerligen uppstånden, Halleluja!*"
- Doplöftena förnyas (vanligen samlas man runt dopfunten),
- Altaret dukas på nytt efter Långfredagens nakenhet,
- Eukaristin firas!

¹ Detta är det nya testamentet (i grekiskan är *testamente* ett synonymord till ordet *förbund*).

² Påskvigilian (vigilia betyder "vaka") startar vanligen vid eller på gränsen till midnatt, men kan av praktiska/pastorala skäl förläggas till tidigare klockslag – dock helst inte innan 18:00 på lördagen.

³ I vissa församlingar firas istället en gryningsvaka så att gudstjänsten börjar mycket tidigt (4 eller 5-tiden) på morgonen och möter gryningsljuset.

⁴ Här får det stå och vara tänt vid samtliga gudstjänster under påsktiden; fram till Kristi Himmelfärds dag, eller Pingstdagen (nyare tradition). *Se mer nedan.*

Påskdagen, med vit liturgisk fest-färg, fortsätter i samma fest! Och har man inte kunnat fira påsknattsvaka välsignas och tänds Påskljuset vid högmässans inledning.

Påskveckan: Veckans alla dagar firas mer eller mindre som en enda lång upprepad Påskdag (och är förstås skrudade i vitt). Även i vanliga veckomässor bör *Gloria* (Psb 697) sjungas och *Credo* (Trosbekännelsen) läsas. Denna vecka kallas "Påskveckan" (inte veckan före Påsk, som är "Stilla veckan").

Annandagen är en kvardröjande "almanacks-röd" helgdag som påminner om den tid så även civilsamhället hade flera "röda dagar" i veckan efter Påsk.

Påskljuset på sin plats brinner sedan varje gudstjänst fram till åtminstone fram till Kristi himmelfärdsdag (eller, som i viss modern liturgisk praxis, tom Pingstdagen). Det *kan* sedan vara tänt vid varje **söndags högmässa**⁵ som tecken för att varje söndag är "en liten Påskdag". Dessutom vid varje dopgudstjänst (vi döps in i gemenskap med Kristi död och uppståndelse) och helst också vid begravningsgudstjänster: kopplingen mellan Kristi uppståndelse och förkunnelsen om "...de dödas uppståndelse och ett evigt liv" görs tydlig även symboliskt genom det tända Påskljuset.

Lämpligen tar man sedan helt bort påskljuset kommande askonsdag i väntan på det nya som tänds på påsknatten (under fastan tänds dopljus från altarljusen).

Texter: detta år läses ur Matteus-serien tom påskdagen. Därefter åter årg I.

Liturgisk färg: se ovan.

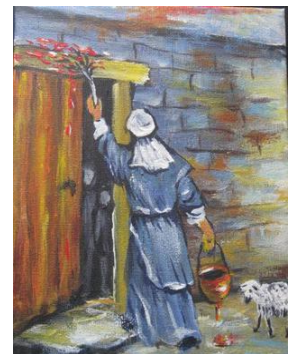
SKÄRTORSDAGEN

Första läsningen ur 2 Moseboken 12:1-14

Vid månadsskiftet mars/april, i kvällningen, skulle lammen slaktas påskmåltiden firas (v 6). Man skulle äta upp allt, och man skulle göra det under beredskap att snabbt kunna bryta upp och tåga ut ur Egyptens fångenskap.

Denna första påsk, som omtalas i 2 Mosebok skulle man dessutom göra en alldeles särskild handling (v 7): blod skulle strykas som ett tecken på husets dörrposter. Genom detta tecken skulle dödens ängel såg det och *gå förbi* (på hebreiska *Pesach* [som även betyder *skona*] – vårt låneord: *Påsk*).

Ordet "tecken" (*taw*, på hebreiska) kunde även förkortas med bokstaven "T". Detta "T" skrevs i fornhebreiska i form av

⁵ ...men inte vid andra gudstjänster i veckan.

ett ✚ - tänkvärt var gång vi tecknar oss med korsets tecken⁶! Och hela handlingen får sitt förklarade ljus i Jesu korsoffer.

Psaltarpsalmen 111:1-5

Tacksägelse, Eukaristi, är temat för kvällens psaltarpsalm, och vi påminns om hans under, liksom mässan är en påminnelsemåltid som närvarogör Kristi offer. Herrens ”stora verk” (v 2a) är verkligen detta som Han gör för oss, och med oss, vari Han låter oss ”minnas sina under” (v 4a), dvs närvarogöra hela Hans offer och försoningsverk. Denna ”föda” (v 5a) mättar vår själ och i Eukaristin lovar Herren att för alltid minnas förbundet med oss (v 5b).

Episteltext från 1 Korintierbrevet 11:20-25

S:t Paulus återgivande av Jesu ord och handling vid hans sista nattvard (kvällsmåltid) – Kyrkans första Eukaristiska firande – är de textord som ligger till grund för hur de eukaristiska bönerna i mässan formuleras.

Men dagens avsnitt i episteln börjar dessutom med den fornkristna observansen och förmaningen kring hur god yttre ordning och inre hållning måste sammanfalla vid firandet av Herrens måltid; detta är inte frågan om en vanlig fest eller bättre gemenskapsmåltid, detta är något annat: det sakramentala närvarogörandet av Jesu offer och förbund. Jämför hur det gamla förbundets måltid (när den årligen firades) inte först och främst var en påskmiddag utan ett liturgiskt firande av åminnelsen av den första påsken och befrielsen ur fångenskapen (efter själva *Sedermåltiden*⁷ följde en ”vanlig” måltid).

Evangelium enligt S:t Matteus 26:17-30

Dagens huvudtext, under Matteus-serien av läsningar, ger oss flera detaljer kring förberedelsen och genomförandet av skärtorsdagskvällen. Men texten om måltiden innehåller också det allvarliga avsnittet om Judas förräderi.

Lärjungarna skickas att träffa en person som visar vägen till salen där måltiden skulle firas. Personen presenteras inte – kanske en försiktighetsåtgärd för att ondsinta inte läsare av texten skall leta efter en kristusefterföljare, nu (runt år

⁶ Ett ”Tecken” på pannan återkommer i bl a Hesekiel 9:4 och Upp 7:13 och 14:1.

⁷ Sedermåltid är det gängse namnet på den liturgiskt firade påskmåltiden inom judendomen.

60/70 när Matteusevangeliet översätts till grekiska) när förföljelsen börjar bli tydligare.

Jesus och lärjungarna är samlade till måltid (i Övre Salen i ett hus uppe på Sionsberget i Jerusalem – det vet vi av de andra evangelierna). Det är påskmåltiden (i någon form) man äter – det gamla förbundets måltid. Och denna måltid transformeras nu till den *nya* förbundsmåltiden: den (enda) gudstjänsthandling Jesus instiftar, den måltid Kyrkan firar var gång vi samlas för att fira söndagen och dukar altaret till fest (ja, var gång vi firar mässa).

Måltiden i övre salen slutar med att man, i enlighet med avslutningen på den traditionella påskmåltiden, sjöng/läste från psaltaren 115-118; övriga psalmer ur det avsnitt som kallas "Hallel" (hebr. *Prisa...*) 113-114 reciterades *före* påskmåltiden.

LÅNGFREDAGEN

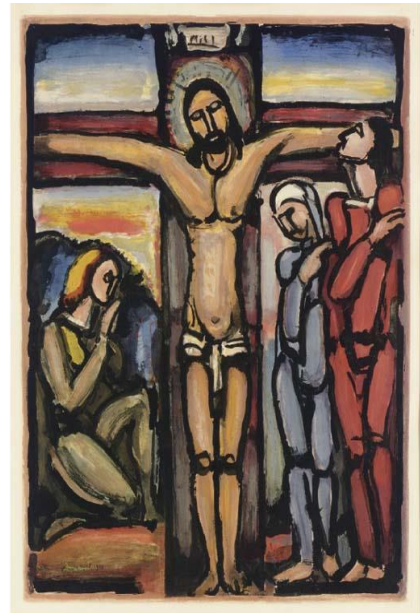
Konstnär: Georges Rouault, Frankrike (1871-1958)

Första läsningen ur Jesaja 53:1-12

Denna text läses oavsett vilken "årgång" man läser i övrigt.

Jesajas undervisning om den lidande tjänaren börjar i kap 52:13. Textorden går lätt att knyta an till i berättelsen om Jesu lidande; liksom betydelsen av Hans offer (v 53:4-5), såsom:

- föraktad,
- övergiven (av folk i allmänhet, vänner och lärjungar),
- fängslad och dömd,
- plågad,
- bar andras (våra) sjukheter,
- sargad för våra brott,
- fann sig i lidandet,
- blev till ett offerlamm,
- räknad som syndare (fast oskyldig)
- bad för dem som plågade honom.

Psaltarpsalmen 22

Av allt att döma reciterar just Jesus denna psaltarpsalm under korsfästelsen. Att bara enstaka ord återges (Mark 15:34) anknyter till ett gängse sätt att med ett

citat ange att det var *hela* textavsnittet man menade; det fanns ju inga kapitel eller verser att ange (detta konstruerades först under medeltiden).

Observera versarna 1 (Jesus bön på korset), v 16 (om törsten), v 17 (där ordet "skrumpnade" lika väl kan översättas "mina händer och fötter är genomborrade") och v 19 (om hur man delade upp Jesu kläder).

Episteltext från 1 Petrusbrevet 3:18-19

Koncentrerat framställer S:t Petrus evangeliets (och långfredagens) kärna: Jesus dog för oss, medan vi ännu var orättfärdiga syndare.

Dessutom pekar aposteln på den hemlighetsfulla sanning (v 19) som uttrycks i den Apostoliska trosbekännelsen: "...nederstigen till dödsriket...". Vad Jesus gör när han predikar i dödsriket framställs inte helt klart i nya förbundets texter. Men i Bibeltexternas stora sammanhang framgår att Jesus nu förkunnar evangeliet för alla dem som hoppats på den väntande Messias – och som nu får höra det glada budskapet om honom.

Evangelium enligt S:t Matteus 27:32-59

Aposteln återberättar var dom hände på Golgata och på vägen dit:

- hur Simon från Kyrene (en stad i nuvarande Libyen) tvingas bära Jesu kors,
- vilka som korsfästes med Jesus,
- de närvarandes hån mot de korsfästa; både med förvanskade citat och direkt smädande (v 40),
- vad Jesus sa, och bad på korset (bl a citat från Psalt 22),
- hur han gavs gallblandat vin att dricka⁸ (jfr Psalt 69:22),
- hur kläderna fördelades (jfr Psalt 22),
- att Pilatus i text angivit som orsak till dödsdomen: I.N.R.I, lat: *Jesus Nazarenus Rex Judeorum*⁹ (som så ofta står angivet bl a på altarkrucifix),
- mörkret över landet vid 6 timmen (= ca kl 12.00),
- Jesu dödsögonblick (ca kl 15:00),
- jordbävningen som följde (jfr vad som sägs om "tidens slut", t ex Matt 24-25),
- förlåten som rämnar i templet, tecknet på "den fria tillgången" till förlåtelse,¹⁰
- gravar som öppnades och döda som uppstod,
- officerens (m fl) plötsliga beaktelsen till Kristus,

---

⁸ Smärtstillande eller smärtökande – experterna ger olika besked.

⁹ Jesus från Nasaret Judarnas konung.

¹⁰ Det var ju annars bara översteprästen som en gång per år genomförde försoningsriten, då offerlammets blod stänktes på tabernaklet innanför templets förlåt (de tjocka draperi som skilde templets heliga rum från "det allra heligaste". Kristus framstår nu som den fullkomliga översteprästen, Hebr 4:14-16 (jfr Hebr 9:3 f och 10:19 f).

- och, kort, om de kvinnor som var med runt korset: Maria från Magdala, Maria som var gift med Klopas¹¹ (bror till Jesu fosterfar) och jungfru Marias syster Salome som var mor till Jakob och Johannes (Sebedaiossönerna).

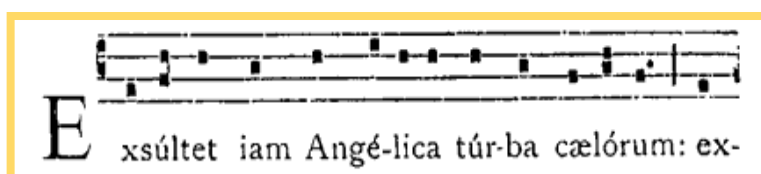
Utförligt och ändå koncentrerat skildras Jesu offer, lidande och död.

Sedan följer (utanför läsningen, men ofta läst vid kvällsgudstjänster på Långfredagen) berättelsen om Jesu gravläggning i den av Josef från Arimatea lånade graven.

PÅSKNATTENS VIGILIA

Text ur *Exsultet*, lovsången vid påskljuset.

Vigilian innehåller egentligen många fler läsningar än vad evangelieboken föreslår. Den är uppbyggd som en lång exposé över Guds frälsningsplan med läsningar

bl a ur 1 och 2 Mosebok, Jesaja, Baruk, Hesekiel och med olika Psaltarpsalmer emellan; samt med Epistel från Romarbrevet 6:3-11 och evangelium enligt nedan.

Här nedan kommenteras evangeliebokens läsningar.

Första läsningen ur 2 Mosebok 14:10-16, 21-22

Liksom under Skärtorsdagen hämtas den första läsningen ur 2 Moseboken. Här skildras folkets knorrande (v. 11-12, *Hellre trälar i Egypten än dö i öknen*, ungefär: "...det var bättre förr!") och Herrens förbarmande: han låter dödens hav bli ett räddningens vatten. Därför används texten ofta i den fornkyrkliga förkunnelsen om dopet. Vi går genom vattnet från död till liv – "dör och uppstår" med Kristus.

Se också hur psalmboken 68 skildrar denna händelse i poetisk form.

Psaltarpsalmen 114

Psaltarpsalmen sjunger om befrielsen ur Egyptens trældom och räddningen genom Röda Havet: en av påsknattens stora berättelser. Räddade genom havets vatten till befrielse, och vägen till det utlovade landet öppnar sig. Vi räddas genom dopets vatten till nytt liv i Kristus, och vägen till himlen är öppen.

¹¹ Jfr Lukas 24:18 (Kleopas en namnform av Klopas).

Episteltext från Romarbrevet 6:3-11

Återigen en doptext för påsknatten! S:t Paulus anknyter just till det vi läst i GT-texten. Detta är kärnan i S:t Paulus undervisning om dopet, och kärnan i Påskens evangelium om frälsningen. Av sin stora kärlek har Gud gjort detta möjligt, och gjort detta med var och en som tror: ett med Kristus också i hans död och uppståndelse; vi lever för Gud (v 11).

Evangelium enligt S:t Matteus 28:1-8

Påsknattens evangelium fortsätter i Påskdagens lite längre avsnitt (se nedan). Det var i gryningen till första veckodagen (dagen efter sabbaten) dvs en vanlig vardag på den tiden. Det är under det första århundradets senare del som Kyrkan helt överför lördagens ställning som "Guds-dag" till söndagen (vars namn präglas av detta, på många språk: t ex *Kyriakä*, , på grekiska – *Domenika* på Italienska. Båda orden betyder "Herrens..." underförstått "...dag").

Ett par notiser:

- liksom vid korsfästelsen är Maria Magdalena där och den andra Maria (dvs hon som var gift med Klopas, v 27:56),
- ett jordskalv (jfr långfredagen) beledsagar att änglar kommer för att hälsa dem med det glada budskapet,
- vakterna svimmar av,
- stenen rullas undan först nu; Jesus har uppstått innan och passerat genom den stängda graven (se Psb 466:3, som i 1937 års psalmbok löd: "...så hjälpte inte vakt och vård, han gick igenom stenen hård"),
- inget tyder därför på att någon rövat bort den döda kroppen,
- allt tyder på en övernaturlig men reell Jesu uppståndelse.

PÅSKDAGEN¹²

✠A✠20✠24✠Ω✠

Första läsningen ur Jesaja 25:6-9

Detta är den räddning vi hoppas på (v 9): "Han skall utplåna döden för alltid..."; centralordet i dagens profetiska läsning om det nya Jerusalem och Herrens

¹² Symbolerna nedan är de som vanligen ristas eller sätts som märke på Påskljuset: Alfa och Omega (grekiskans första och sista bokstav: Kristus är begynnelsen och änden), samt årets årtal. Fem "spikar sätts sedan runt korset.

fullbordad av Messias-tiden. Texten och temat återkommer flera gånger i NT, inte minst i uppenbarelseboken. OBS att påsken handlar om själva dödens död; alltså inte lik de gripande händelser då Jesus uppväckte några få föda i evangelieberättelserna eller de många som fick nytt liv i samband med hans uppståndelse (se Matt 27:52). Alla dessa dog nämligen igen, vid ett senare tillfälle. Jesus uppstår för att aldrig mera dö; döden är dödad.

Psaltarpsalmen 118:15-24

Återigen är det en av psalmerna, Psalt 113-118, som ingår i den återkommande festrecitationen av *Hallel*¹³.

”Jag skall inte dö, jag skall leva” sjunger psalmen – som om vi hörde Jesu röst, han liksom sjunger om sin uppståndelse. Eller som när vi sjunger om det löfte som gäller oss: för Jesu uppståndelses skull skall vi inte dö utan leva!

Episteltext från 1 Korinthierbrevet 15:53-57

I kap 15 skriver S:t Paulus till församlingen i Korint den mest centrala utläggningen i NT om betydelsen av Jesu död och uppståndelse; hur den påverkar oss och hur vi därför kan tala, åtminstone *något*, om det som är så svårt att förstå: de dödas uppståndelse och ett evigt liv. I dagens läsning hör vi om den trösterika förvissningen att döden förlorat sin makt genom vår herre Jesus Kristus.

OBS också de drastiska orden i v 15-16 (ingår ej i läsningen) om hur fundamentalt avgörande bekännelsen av Kristi uppståndelse är för hela den kristna tron.

EVANGELIUM enligt S:t Matteus 28:1-20

Dagens evangelium är delvis samma avsnitt som i Påsknattens läsningar. Se därför ovan om detta. Fortsättningen (v 9-20) ger dock mer information och fler detaljer.

Vi får höra om hur den levande Jesus själv kommer kvinnorna till mötes och hur de tillber honom. Och han ber dem berätta för lärjungarna att de mött honom och att han skall sammanträffa med dem i Galileen.

---

¹³ Psaltarpsalmerna 113 – 118 reciterades helt eller delvis vid alla större högtider i den judiska gemenskapen.

Av de andra evangelierna framgår att Jesus mötte lärjungarna i varierande konstellationer, på olika platser, och på varierande sätt innan avskedsorden i samband med himmelfärden på Olivberget.

Hos Matteus framgår det dock att just detta möte på ett berg sker i Galileen. Kanske skall det läsas så att först ger Jesus missionsbefallningen uppe på ett berg i Galileen. Därefter, mot slutet av hans 40 dagar långa tid av möten och kompletterande undervisning efter uppståndelsen, återsamlas man således i Jerusalem och går upp på himmelfärdsberget – Olivberget.

Men dagens evangelium tar dessutom upp en helt annan sak. Här berörs myndigheternas hanterande av frågan om Jesu uppståndelse. Graven är tom. Det vet man – och det gick att kontrollera. Linnebindlarna ligger kvar (orörda – ingen kan ha gjort brott mot griftefriden). Även detta vet man – och det gick att kontrollera. Så vad skall man göra och säga?

Vakterna berättar, ger rapport från påsknatten – att Jesus tydligen uppstått, och blir i sak inte motsagda eller ifrågasatta. Istället diktar man upp en förklaringsmodell (för att rädda deras och översteprästens "skinn"), som kommer att vinna visst gehör (v 15b).

Fastän graven var känd av många¹⁴, och andra fakta kunde kontrolleras (graven tom, svepningen intakt, lärjungarnas häpna vittnesbörd och beredvillighet att dö för det man visste var sant¹⁵), finns ännu idag människor som lägger stor möda vid att försöka bortförklara och beljuga det som faktiskt hänt: Kristus är uppstånden. Halleluja!

ANNANDAG PÅSK (åter läses I-årgångens texter) ges här inga kommentarer. Annars är de texter som läses av stor vikt för förståelsen av påskens händelser. Det gäller alldeles särskilt evangelieläsningen från **S:t Lukas 24:13-35**.

Texten är mycket viktig för att förstå att mötet med den uppståndne Jesus INTE är ett möte med en "ande" eller enbart en "syn": han talar med dem, äter med dem, osv.

OBS att det är just i samband med brödsbrytelsen (eukaristi-firandet) som de två medvandrarna känner igen honom.

Här återges också hur Jesus gör ett regelrätt bibelstudium (v 26-27) tillsammans med de två vandrarna – och hur detta ger dem "brinnande hjärtan" (v 10).

¹⁴ Den ligger centralt och tillhörde en ganska känd person: Josef från Arimatea, förmögen rådsherre.

¹⁵ Det är betydligt svårare att uthärda förföljelse, tortyr och död för något man vet är en lögn...

Under den kommande veckan:

Man kan notera följande minnesdagar under den vecka som inleds med söndagen:

1/4 Annandag Påsk: "Mötet med den uppståndne"! Begreppet "annandag" antyder att det har funnits fler: tredjedag, fjärdedag osv. Detta hänger ihop med att hela påskveckan firats som en enda lång räckta av dagar som upprepat påskfesten i åtta dagar (se inledningen ovan om **PÅSKVECKAN**).

Firandet av Påskveckan i övrigt "tränger undan" alla andra firningsämnen.

Nedan bild från påsknattens firande i Den heliga gravens kyrka i Jerusalem: den heliga elden, som tänts inne i gravtumban (det lilla "huset" inuti gravkyrkan, till höger på bilden) och sedan sprids mellan gudstjänstfirarna.

